

A házasságok az égben köttetnek

Elmondotta: *dr. Hetessy Kálmán*

A napokban adták a színházban Babay: Csodatükör c. színdarabját. Ennek a darabnak a gondolata az volt, hogy a nagymamának volt egy csodatükörje, mely a jövőt mutatta. Mivel hárman is versengtek unokája kezéért, a fehér király, a fekete király, no meg a Pista legény: meg akarta tudni, hogy melyiknél milyen lenne a kis unoka sorsa. A csodatükör megmutatta s így győződött meg arról, hogy mégis Pista legénynél lesz legboldogabb s nyugodtan halt meg abban a tudatban, hogy unokája boldogsága biztosítva van.

Én nem tudom, hogy vajjon ez a feleségképző akadémia nem ilyen csodatükör akar-e lenni, amelybe kíváncsi leányszemek tekintenek vizsgálgatva, találgatva jövő sorsukat, még talán azt is kutatva, hogy meglátnak-e valakit, akivel aztán olyan jó lenne együtt — nemcsak nézni, hanem — hordozni a sorsot.

Kedves leánykák, hadd legyen csak ez a péntekről péntekre megújuló alkalom csodatükör. Merüljenek el egész lélekkel egy olyan valami szemléletébe, amelytől függ a női élet sorsa. Most hagyjunk ki minden gondot, aggodalmat, nyugtalanságot, legyen egy csendes kis sziget ez, ahol leányszívek hajolnak össze a csodatükör fölött s riézik-nézik, mit mutat, mire tarait, mire int.

Most ez alkalommal az én kezemben van ez a tükör. Nem tudom, nem remeg-e a kezem, amikor tartom. Az előző két alkalommal ez a tükör megilletődött, meghatott leányarcokat sugározott vissza, akik megteljesedtek nagy élményekkel. Nagy világosságok gyúltak ki, nagy megelégtetés drága lakomája volt. En mindezt nem merem ígérni. Sőt nem is bízom magamban, hogy itt ez az alkalom nyújtani tudná általam azt, amit várnak. Nekem segítségre van szükségem. Ezért elviszem

magukat, kedves leányok, innen olyan helyre, ahol az én látásom is tisztább lesz és könnyebb lesz a láttatás is.

Majdnem húsz esztendeje lesz már, hogy ezzel a leánykörrel a Balaton partján töltöttünk néhány hetet. Vidám, boldog, sugárzó napokat. Emlékezem vakítóan fehér csillogó napokra, amikor a nagyszerű tó tükre meg sem mozdult. Nem tudunk ellenállni, csónakra szálltunk, hogy a tó közepén gyönyörködjünk abban a csodálatos látványban, amikor a tó tükre rezdületlenül sugározza a kék égboltozatot. Akkor tapasztaltam igazán, hogy az eget a maga fenségében a tó csendes tükreben lehet szemlélni. Aztán volt egy másik sugárzó nyári nap, amikor a vidám nyaraló csapatot felvezettem a tördemeci meredek oldalon a Badacsony tetejére. Mindenki számára felejthetetlen volt az a pillanat, amikor verejtékezve, kifáradva felértünk a tetőre s visszaneztünk a tapolcai völgyre, erre a kies zalai vidékre, melynél szebb látvány nem hiszem, hogy volna Európában. Itt meg arra jöttem rá, hogy a földet igazán szépnek csak a magasból lehet szemlélni. A magasság adja vissza az összhang, a változat szépségét és értelmét is.

Nos, tehát kedves leányok, mi valamit meg akarunk látni, amit nekem kell megmutatni. Feladatom az, mutassak rá arra, hogy a házasságok az égben köttetnek. Tehát nekünk szemlélnünk kell az eget is, a földet is. Az eget a maga igazi fenségében csak lent a csendes tó tükrekből tudom szemlélni, ha onnan nézek felé. A földi vonatkozást pedig csak úgy, ha magasra szállunk s onnan nézünk lefelé. Ezért viszem én most magukat innen el, hogy szemléletünk könnyebb és világosabb legyen.

A házasságok az égben köttetnek. Én vallom ezt, hogy így van, mert hiszen Rózsi néni így adta ki a tételt. Amit pedig ő mond, az igaz. De bizonyítani mégsem fogom. És mégis el kell jutnunk éhez az eredményihez. Eljutni pedig úgy fogunk, hogyha azt vizsgáljuk, hogy 1. miképen néz a nő a férfire, 2. miképen néz a férfi a nőre, 3. miképen nézik mind a ketten a házasságot.

Nézzük hát, miképen néz a nő a férfire.

A legegyszerűbb felelet erre az, hogy a nő mindenekelőtt szemével nézi a férfit. Meglátja délceg alakját, nézi homlokának hatalmas boltozatát, nézi, hogy tartja rendben magát, hogy áll rajta a ruha, nézi az erőt, amellyel az élet fizikai feladatait végzi, nézi az élet nagy küzdelmében, harcaiban, látja bátorságát, látja villámló tekintetét: nézi, nézi s a szeme azt mondja, hogy majdnem minden férfi ilyen: tehát szemével látja a férfit.

Ámde nemcsak szemével néz. Nézi a szívével is. Milyen

csodálatos műszer ez, már nemcsak látja és nézi a férfit, hanem már értékeli is. És nem a külsőt nézi csupán, hanem meglátja, felfedezi a tulajdonságokat, a kedélyt, nézi érzelmi világát, s rájön ezzel a roppant érzékeny műszerrel arra, hogy hát nem is minden férfi egyforma. De van ennek a műszernek azután fogyatékosága is. Nem lát meg minden férfit, sőt végül annyira megfogyatkozik látóképessége, hogy szüntelen csak egyet lát. Minden erényt, minden jellemvonást, minden férfiasságot, minden bátor kiállást csak egy férfiben szemléli ez a huncut kis műszer s boldogan tapasztalja, hogy minden sugárzás, ami széppé teszi az életet, annak a férfinak a szemeiből árad az ő szíve felé, és árad olyan erővel, hogy ez a kis szív, ez az érzékeny látószerv, ez a prizma magába gyűjtve ezeket a fénylő sugarakat: felgyűjtja vele egész érzelmi világát, S ebben az égő érzelem-máglyában — milyen szép neve van ennek: szerelem — elhamvad minden férfi arc s csak egy marad meg, amely felé küldi gyötrelmes, fájó, édes boldog üzenetét: ez ő. Most egy pillanatra hagyjuk magára ezt az égő szívet és lássuk meg, hogy a férfi miképpen nézi a nőt. Hát a férfi is mindenekelőtt szemével látja meg a nőt, tehát szemével nézi. Látja ő is kedves alakját, karcsú derekát, ragyogó két szemét, üde arcát, tündéri járását, látja benne, hogy Isten jókedvében teremtette és annyi kellellemmel és bájjal ruházta fel. Nézi benne a harmóniát, az idomok összhangját, megtapasztalja a hang kedvességét, a tekintet elevenségét. Nézi benne, hogy Isten világa milyen szegény és sivár volna nélküle, mennyire kedves jelenség a sok aggasztó jelenség között, örömmel, boldogan nézi, nézi benne a nőt.

De a férfi sem csupán szemmel nézi: nézi szívével is. Ebben a szívben benne van a végzet: a férfi sorsa a nő, nézi benne a jövődő társat, valamelyiknek előbb-utóbb hozzá kell szegődnie, nézi tekintetét, amelyben meg-meg látja önmagát, nézi arcának mosolyát, amelynek derűje a szívet vidámítja. Nézi azt a halvány pírt, amely tekintetére gyúl ki azon az arcon s mindig kigyúl erre a tekintetre. Néz sokakat, de szeme mindig visszatéved egyre. Látja, hogy ez más, mint a többi, több mint a többi. Látja, hogy ennek a hangja érzelemhullámokat villanyoz szívébe, ennek a mosolya páratlan, ennek a kézfogása mint delejes áram csapja meg, nézi s az ő szíve is gyújtólencse lesz, lobogni kezd egész valója s égő szíve mélységéből fölcattan egy himnusz: *Csak egy kislány van a világon.*

Kedves leányok, amiket elmondottam, az nagyon általános jelenség. Mindenki keresztül megy rajta, mint ahogy én is keresztül mentem rajta már/13 éves koromban, amikor sem éjje-

lem, sem nappalom nem volt, amikor égő szívem gyötrődéseit végre oda vittem az én áldott jó édesanyámhoz a konyhába, épen mikor a tésztát gyúrta az ebédhez és siralmas hangon elébe tartam: Anyikám, én megházasodom. Amire ez a nyugodt, méltóságteljes papné, ez a melegszívű édesanya csak ennyit mondott: *várj fiam addig legalább, míg ezt a tésztát meggyúrom*. Óh, mint sújtott le rám ez a néhány szó, hogy az én lángoló érzelmeim összekapcsoltattak azzal az alaktalan tésztával. Pedig milyen bölcsesség nyilatkozott meg ezekben a prózai szavakban. Olyan volt, mint mikor a karácsonyfa alatt kigyulladt selyempapirost egy kanna vízzel eloltják.

Így gyúlnak ki a szívek egymás után. S így alszanak el egymás után. Vannak szívek, amelyek egybekapcsolódnak s boldogan együtt indulnak a házasság közösségében a jövő felé. Sokszor nem hallunk róluk, sokszor a válópörök rovatában találkozunk neveikkel.

De tartsunk csak sorrendet. Hogy néz a nő a férfire és a férfi a nőre? Mondottuk, hogy néz először a szemével, azután néz a szívével. Azonban mindez nem elég. Mindez nem jelent, mert nem jelenthet tisztán látást. Valami más is kell hozzá.

A nő kell, hogy nézzen a férfire nemcsak szemével, nemcsak szívével, hanem *lelkével* is.

Amikor szívében kigyúl a szerelem, akkor lelkét irányítja a férfi lelke felé. Úgy forr-e egybe ez a két lélek is, mint ahogy egybeforrt a két szív? A férfi lelke szárnyal-e arra vidékre, ahova a nő lelke szüntelen megtér, amikor újabb erőt, újabb biztatást akar nyerni. Van-e annak a léleknek imádsága, amelylyel egy egész életre akar elindulni? Az a jóság, az a szeretet, vájjon nem külső pillanatnyi alkalmosság-e csupán, hanem a léleknek a tulajdonsága? Nézi az életnek ezer kísértését. Minden férfi ki van téve csábító alkalmaknak ebben a konjunkturális világban. Tartja-e szilárdan az örök törvényt? Nem ingatja-e meg ennek a világnak a kívánsága? Erkölcsi megnyilatkozása jellem-e? S van-e bátorsága az igazság mellett helyt állni? Látja boldogan, reménykedve, hogy egészen az övé ez a férfi, ebben a pillanatban szerelméről nincs kétség. Ő foglalja le egészen érzelmi világát: de van-e köze rajta kívül annak a férfiléleknek *az Istenhez*? Nem is gondolják a férfiak, hogy milyen nagy ítéletet tart felettük a női lélek, amikor nézi. Amikor a lelkével nézi, amikor nem a szívével, hanem a lelkével méri. Milyen másként hangzik ehelyett, hogy „akármilyen hitvány vagy is, szeretlek” ez: nemcsak a szívem, a lelkem is szeret, mert férfi vagy. Micsoda nagy funkciója ez a női léleknek, micsoda ünnepi szertartás, mikor a férfi lelkét

az Isten elé állítja. Vájjon földi szó-e, vagy égi hang az, ami a lélek nézésére válaszol.

Hogy néz a férfi a nőre? Nemcsak szemével, nemcsak szívével, de lelkével is. Mit néz a férfi lelke a nőben? Nézi nővéreinek tisztaságát, nézi a halványodó üdeséget, a tűnő mosolyt, nézi az érkező ráncokat, az érkező fehér hajszalakat s látja szeme gyönyörűségének tárgyát a változás törvényében, de látja a lélek érintetlenségét, üdeséget, örökkévaló szépségét, amely több, amely diadalmasabb, amely boldogítóbb a külső minden ragyogásánál, a fiatalság minden varázsánál. Ezzel a lélekkel állok Isten elé, hogy vele legyek eggyé. A szerelem tüzebe ez a két lélek olvadjon egybe, elválaszthatatlanul és örökké. A férfi lelkének a nézésében is, imé ott van az Isten,

Ebből világosan következik az, hogy a férfi és a nő, akik lelkükkel is megnézték és megmérték egymást: a házasságra úgy tekintenek, mint az Isten által adott nagy megbízatásra. Tudják, hogy az a boldogító érzés, a szerelemnek az édessége, a léleknek a harmóniája, Isten ajándéka. Tudják, hogy magának Istennek van célja azzal, hogy ők a házasság szövetségében elvégezzék ezt a megbízatást, s eleget tegyenek az isteni örök elrendelésnek. S mivel Istentől kapták, tudják, hogy a legfőbb cél az, hogy ez a házasság az ő dicsőségét tükrözze. Tudják, hogy nem arról van szó csupán, hogy a szerelemben kigyúlt két szív egyesüljön, hanem arról, hogy az Isten nevében eggyé lett két lélek otthona legyen Isten országának egy darabja. Legyen szent, szétbonthatatlan, mert Isten keze kötözte egybe s amit Isten egybe szerkesztett, ember el ne válassza.

Ímé így köttetnek az égben a házasságok. És csak az az igazi házasság, amely az égben köttetik. Az ilyen házasság valóban szentség, mert Isten szerzetté s az isteni megbízatás szent teljesítése. Mert az ilyen házasság által alkotott családi otthonban lesz Isten valósággá a számunkra.

Kint úszunk csónakunkon a tó sima tükreán, úgy néztünk bele egy drága tükörbe. Úgy-e milyen fönséges innen alulról föltekinteni az égbolt szépségére, titkos csodái felé. Úgy-e milyen nagy élmény magasba szárnyalni, Isten közelébe s onnan nézni le s úgy látni meg a földi lét igaz szépségét, a tiszta és egészséges családi életen keresztül.

Így kell tehát nézni a férfinek és nőnek egymásra és így kell tekinteni a házasságot, s akkor az ilyen házasságokon megmegtörik minden kísértés s a világ visszanyerné Istentől formált képét az Istenben felépült családi hajlékon keresztül. Sajnos, itt is, mint mindenben, az ég elgondolását az emberek meghamisítják.

Kedves leányok, szálljunk csak ki most néhány pillanatra a ringó csónakból. A ragyogó ég szemléletéből lépünk ki a partra, a földre, a valóságok profán világába, ahol port ver a lábunk, száraz levél hull kalapunkra, és lássuk meg a világ gúnyos mosolyát, amellyel fogadja a mi beszélgetésünket. Amint partra lépünk, haljuk Sokrates bölcsességét a házasságról, amellyel az ifjaknak arra a kérdésére, hogy nos, vagy nőtlen állapotban jobb-e élni, azt feleli: akár megházasodol, akár nem, egyformán megbánod. S ugyancsak ez a bölcs a házasságot a háléhoz hasonlítja, amelybe a hal belekívánczik, s amikor benne van, szeretne kijönni. Csodálatos ez a bölcselkedő világ. Mennyire nem értette meg a házasságnak igazi lényegét, — mert nem látta isteni célját. Sokan nyűgnek tekintették, amelybe valahogy belekeveredtek, mint Demokritos is, ez a hatalmas termetű bölcs, aki egy picike termetű nőt vett feleségül s barátjai kérdésére, hogy hogy lehetett ilyen öles embernek ilyen kicsi asszonyt elvenni, azt felelte, hogy ha már választanom kellett a rosszban, hát a legkisebbet választottam. Sok házasság fölborulását szemléljük, sok visszaélést tapasztalunk. Ennek okát nem tudom másban látni, mint annak a nagy gondolatnak az eltűnésében, hogy a házasság isteni intézmény. Hogy a házasságok valóban az égben köttetnek. Hogy a házasság nem érzelmi, nem helyzeti, nem vagyoni s nem is csupán faj fenntartási kérdés, a házasság mindenekfelett lelki kérdés, mert a külső lelki szövetségből csak a lelki összhang alkothat igazi házasságot, Ezért égi eredetű. Nem igaz tehát az, hogy meglátni és megszeretni egy pillanatnak műve volt. Lehet az ilyen felleobbanó érzésből házasságkötés, de lelki harmónia nélkül házasság nem lesz belőle. Tehát a házassághoz egészen bizonyos, hogy egy hosszabb lelki folyamat kell az érzelmi vonatkozás mellett. S bizonyos, hogy ez a folyamat nem a hegyekből lezuhanó víztömeg árja, hanem medrében csöndesen folydogáló folyó, míg eléri a maga kijelölt állomását s beleárad a lelki szerelem végtelenségébe.

Az emberek ennek épen az ellenkezőjét művelik. Házasságszerzőül nem a lélek irányítását fogadják el, hanem más irányítást: a mamáét, de ez még a legjobb eset, Egy-egy vállalat érdekét, egy osztály érdekét. (Királyok, főurak házassága.) Azután jönnek a házasságszerző irodák és azután jönnek az apróhirdetések, amelyek riasztó példái annak, hogy hogy megcsúfolta az ember a házasság intézményét s mennyire alászállott a női méltóság az emberek szemében, amikor felajánlja egy-egy férfi örök szerelmét a nőnek havi 500 P apanázsért. Bemutatom csak egy számát a házassági apróhirdetéseknek, aki ezt elolvassa, csodálkozik-e azon, hogy valami félelmetes

mértékben növekedik a válásoknak a száma?

De nem hallgathatom el a házasságok torzformáit. Mint amilyen a vadházasság név alatt ismert törvénytelen együttélés. A megnevezés egészen) rossz, mert az ilyen együttélést, még vad jelzővel sem szabad házassággal kifejezni. Nagyon veszedelmes méreteket öltött különösen Hitler fellépése előtt Németországban a pajtásházasság, amelynek szörnyű szennyes hulláma átcsapott hozzánk is, amikor fiatalok, diákok vagy nem diákok összeköltöztek. Egyúthordozták az élet terhét és örömeit s amikor végeztek tanulmányaikkal, végeztek a közös sorssal is. Most készül Amerikában törvény az ú. n. koktél-házasság ellen. Ezek törvény szerint megkötött házasságok, amelyeknek alapja, amint egyik esti újság írja: meglátni és elvenni egy pillanat műve volt. Valahol Michigan államban vagy Csikágóban koktél-partit rendez valaki. A vendégek nevetnek, szórakoznak, isznak s a kedélyesen szórakozó vendégek közül két jókedvű fiatal megtetszik egymásnak, az anyakönyvvezetőhöz mennek s összeházasodnak. Amerikában ez könnyen megy, mert semmi írás nem kell a házasságkötéshez. Elég egy taxifőnök és egy pincér, aki a házasságra lépők személyazonosságát igazolja. Most már elképzelhető, hogy az ilyen expressz házasságok hogyan végződhetnek.

No de hagyjuk ezeket a szomorú jelenségeket. Mi csodátükörbe nézünk. Mi az ideális házasságot szemlélgettük azért, mert azt akarjuk, hogy ezek a kedves leányszívek ilyenekbe találják fel boldogságukat. Az ideális házasság nem azt jelenti, hogy egész életében keresztül fényben, örömben, boldogságban úsznak. Bizony ott van minden házasságban a napi gond, sőt talán megjelenik néha a kisebb-nagyobb zsörtölődés is, de ezt békességgel kell elhordozni, nagy türelemmel, mint ahogy a már említett Sokrates is tette, aki, mikor felesége Xantippe már fél órája pörölt rá, hogy végét szakítsa, szép csendesén kiment és leült az ablak alá. S mikor Xantippe afeletti mérgében, hogy veszekedésére nem reagáltak, kiöntött férjére egy tál vizet: Sokrates nagy bölcs nyugalommal azt mondta: rendben van, tudtam, hogy a mennydörgés után zápor következik.

Az életnek és a napoknak sok gondja és küzdelme oldódik fel szerető szívek és egymásnak rendelt lelkek áldott békességében. Ide tartozna most elmondani, hogy milyennek kell a gyakorlatban lenni az égben kötött házasságnak, de erre most nincs idő. Erre egy külön délután kell. Hiszem, hogy lesz is.

Be is fejezném már most előadásomat, de úgy érzem, hogy valaki kérdezheti, hogyha a házasságok az égben köttetnek, akkor miért válogat az ég? Miért van az, hogy megfoszt egyese-

ket a házasság örömeitől. Erre én újra és újra hangsúlyozom: a házasságok az égben köttetnek. Az életsorsok az égben rendeztetnek el. Nincs kimondva az égben, hogy csak az az ég boldog gyermeke, aki házasságot köt, még csak az sincs kimondva, hogy az a föld egyedüli boldogja, aki megismerte a házasság gyönyörűségeit. A házasságok az égben köttetnek. Mert a házasság egy nagy feladati megbízatás Istentől. Isten az egyiknek azt mondja: te élj a szeretet közösségében hitveseddel, gyermekeiddel. A másiknak azt mondja: te élj a szeretet közösségében hivatással. A te házassági szövetséged lesz a te áldott női szíved, imádságos lelked iskolád közösségébe vont gyermekesreg élete. Mind a tied. Neked adom, formáld lelküket. Úgy szeretném rajtuk látni az ién képemet. Én megáldlak téged a legszentebb feladattal, formáld ki rajtok az égi vonásokat. Adok hozzá türelmet, adok hozzá sok-sok örömet, megadom, hogy úgy szeretnek, mint édesanyjukat. — És boldog leszel. Ismét a másiknak azt mondja: neked egy hivatalszoba teendőit adom, hogy p él da adásod dal tedd pontosabbá, lelkiismeretesebbé még a férfiak munkáját is, a te házastársad a te hivatásod. Légy hű hozzá, töltsd be jókedvvel, épügy örvendek az égben a te jól betöltött munkáidon, mint a kicsiny gyermekeket ölében ringató édesanyákon. — A harmadik: Krisztus legyen vőlegényed, szolgálj őt a lélek hűségével és örömeivel az anyaszentegyházban. Mennyi boldog perc, szárnyaló ima, léleköröm jutalma hűségednek.

Én ismerek ilyen életeteket s azt mondom rájuk, hogy áldott, kiteljesedett és egész női életetek ezek, akikben a hivatás hűsége és szépsége a bizonyosága annak, hogy az ég rendelte így sorukat.

Fényesítsék hát ki kedves leányok leküknek szemeit. Nézzék meg azt, aki szívük felé közeledik ezekkel a fénylő lelki szemekkel. Lássák meg házasságukban Istennek megbízását s egyúttal a legnagyobb ajándékot, a legfenségesebb adományt, az igazi tiszta családi életet. Makkai Sándor írja, hogy az igazi családi élet tiszta, tökéletes hangszer a szentlélek kezében, amelyen át a békesség, szeretet, szentség, üdvösség mennyea himnusza zeng ki a világba.

Az ilyen házasság a földi boldogság és az örök boldogság. Egy ilyen házasságról tartottunk egyszer itt egy előadást: Bak-say Sándor házasságról, aki 57 esztendeig élt zavartalan összhangban hitvesével s mikor hitvese meghalt, hátralévő napjai a vele való beszélgetésben: teltek el s aki hitvallásszerűen írta meg a sírkövükre felvésendő szavakat: 57 esztendő boldog egyességében, egy hitben, egy reménységben; egy szeretetben

élvén, nem váltak el egymástól sem földön, sem a földben, sem a mennyben.

Kívánom, kedves leányok, mielőbb kapják meg e mennyei parancsot a házasság szent feladatára, hogy ezt a boldogságot mielőbb ízleljék meg mindannyian. Kívánom, hogy a feleség-képző akadémia tanfolyamának az elvégzése után mielőbb letehessék nemcsak az elméleti, hanem a gyakorlati vizsgát is s gyakorlati vizsga feleletük legyen csak ennyi:

*Itt enyelgő kis családom
Közt van az én boldogságom.
Kint borong bár a magasban,
Itt örökké csillagos van.*